

جلوه های فقاقت در کلام بانوی خلقت / فلسفه وجودی احکام در بیان فاطمی

یادداشت پیش رو ضمن اشاره ای به مقامات علمی حضرت زهرا(س)، نگاهی به روایات فقهی آن سرور بانوان عالم افکنده و به برخی از احکام اسلامی در کلام فاطمی خواهد پرداخت.

یادداشت پیش رو ضمن اشاره ای به مقامات علمی حضرت زهرا(س)، نگاهی به روایات فقهی آن سرور بانوان عالم افکنده و به برخی از احکام اسلامی در کلام فاطمی خواهد پرداخت.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه_علی کریمی: شخصیت بی بدیل حضرت فاطمه الزهرا(س) در عالم اسلامی و میان آحاد مسلمانان واقعی حال در هر فرقه و مذهبی مقامی بس والا و شامخ دارند تا آنجا که بسیاری از فروعات فقهی در بیان آن حضرت متجلی شده است و باید گفت فقهای اسلام فقاقت و وجاهت خویش را مدیون بانوی برتر جهان حضرت زهرا(س) می باشند.

اکنون به مناسبت ولادت درربار و گوهر بار حضرتش به برخی از تجلی احکام اسلامی در کلام فاطمی می پردازیم:

قابل ذکر اینکه ما در این مقال بر سر آن نیستیم که به بحث فقهی در خصوص اقوال و روایات صدیقه کبری(س) بپردازیم، بلکه ضمن اشاره ای به مقامات علمی حضرتش، نگاهی به روایات فقهی آن سرور بانوان عالم خواهیم افکند.

الف-فلسفه وجودی احکام در بیان فاطمی

حضرت فاطمه زهرا(س) در بخشی از خطبه مفصل خود که در مسجد مدینه پس از وفات پیامبر(ص) ایراد فرمود، ضمن اشاره به برخی احکام الهی، فلسفه وضع این احکام را بیان می کند. مسلماً توجه به حقیقت احکام و حدود الهی و علل تشریع آنها در بحث های فقهی راه گشاست. ذیلاً توجه خواننده ارجمند را به فصلی از خطابه شریف آن گرامی جلب می کنیم :

.....؛ فاجعل الله الايمان تطهيرا لكم من الشرك و الصلاه تنزيهاً لكم عن الكبر و الزكاه تزكيه للنفس و نماء في الرزق و الصيام تثبيتاً للاخلاص و الحج تشييداً للدين و العدل تنسيقاً للقلوب و طاعتنا نظاماً للمله و امامتنا اماناً من الفرقه و الجهاد عزاً للسلام و الصبر معونه استيجاب الاجر و الامر بالمعروف مصلحه للعامة و بر الوالدين وقايه من السخط وصله الارحام منماه للعدد و القصاص حقناً للدماء و الوفاء بالنذر تعديضاً للمفغره و توفيه المكائيل و الموازين تغييراً للبخس و النهي عن شرب الخمر تنزيها عن الرجس و اجتناب القذف حجاباً عن اللعنه و ترك السرقة ايجاباً للعفه و حرم الله الشرك اخلاصاً له بالربوبيه ... (۱ & . (raquo;

فاطمه زهرا (س) فرمود: خداوند ایمان را سبب تطهیر شما از شرک قرار داد و نماز را عامل تثبیت اخلاص و حج را وسیله تقویت اسلام و عدالت را مایه هماهنگی دلها و اطاعت ما را باعث نظم ملت اسلام و امامت ما را امان از تفرقه و پراکندگی و جهاد را موجب عزت اسلام و صبر و شکیبایی را وسیله ای برای جلب پاداش حق و امر به معروف را برای اصلاح توده ها و نیکی به پدر و مادر را برای پیش گیری از خشم خداوند و صله رحم را جهت افزایش جمعیت و قصاص را برای حفظ نفوس و وفاء به نذر را موجب آمرزش و جلوگیری از کم فروشی را وسیله مبارزه با کمبودها و نهی از شرابخواری را برای پاکسازی از پلیدیها و پرهیز از تهمت ناروا را حجابی در برابر غضب پروردگار و ترک دزدی را برای حفظ عفت نفس و تحریم شرک را برای اخلاص و بندگی و ربوبیت خود مقرر داشت؛ (raquo;

ب-روزه و شرایط روزه دار :

آن بانو در روایتی روح روزه و روزه داری را صیانت نفس از گناه بر می شمرد و می فرماید: «مايصنع بصيامه اذا لم يصن لسانه و سمعه و بصره و جوارحه (۲ & (raquo; روزه دار هنگامی که زبان و گوش و چشم و جوارح خود را حفظ نکند ، با روزه خود چه می خواهد بکند؟! »

روزه نذر :

وقتی امام حسن و امام حسین(ع) بیمار شده بودند ؛ حضرت زهرا(س) آنها را در آغوش گرفته، نزد پیامبر(ص) برد و فرمود: «إنا بربى ولدای مما بهما صمت الله ثلاثة أيام شكراً» (۳)؛ اگر پسرانم از بیماری بهبودی یابند، سه روز برای سپاس به درگاه خدا ، روزه می گیرم.

ج-ارث و قوانین آن :

زمانی که ابوبکر بر مسند خلافت نشست و اموال فاطمه زهرا(س) در فدک و سهم ایشان در خمس را تصرف کرد، حضرت به مسجد آمده، در خطبه ای که ایراد فرمود به او اعتراض نموده ضمن بیان قوانین ارث از کتاب خدا درباره حق خود مدعی شد و چنین فرمود : «إياها المسلمون اغلب على ارثیه ... افعلى عمد ترکتم کتاب الله و نبذتموه وراء ظهورکم اذ يقول :

و ورث سليمان داوود»؛ و. قال فيما اقتص من خبر يحيى بن زكريا قال : «فهب لى من لدنك ولياً يرثنى و يرث من آل يعقوب»؛ و قال : «اولوا الارحام بعضهم اولى ببعض فى كتاب الله»؛ و قال : «يوصيكم الله فى اولادكم للذكر مثل حظ الانثيين»؛ و قال : «ان ترك خيراً الوصيه للوالدين و الاقربين بالمعروف حقاً على المتقين ... (۴)» (۴)

«ای مسلمانان ! آیا باید ارث من به روز گرفته شود ... آیا عمداً کتاب خدا را ترک گفتید و پشت سر افکندید؟ در حالی که این قرآن است که می فرماید :سليمان از داوود ارث برد! و در بیان سرگذشت يحيى بن زكريا به نقل از زكريا می گوید: خداوند فرزندی نصیب من کن که از من و آل يعقوب ارث ببرد و نیز می فرماید: خویشاوندان در ارث بردن از یکدیگر نسبت به بیگانگان سزاوارترند! و می گوید: اگر کسی مالی از خود بگذارد و برای پدر و مادر و بستگان به طرز شایسته وصیت کند، این بر همه پرهیزگاران حق است ...» (۴)

د-شهادت و بینه

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام در احتجاجات خود با ابوبکر برای مطالبه حق خویش در فدک، به ارائه شاهد و بینه نیز توجه داشت، زیرا از نظر غاصبان فدک او مدعی حقی بود و می بایست برای آن بینه ای بیاورد، در این حال آن گرامی که خود را ذی حق می دانست، برای ارائه بینه اعلام آمادگی کرده، فرمود: به راستی که فدک را رسول خدا فقط به من بخشید و من براین امر بینه دارم. آنگاه فرمود: «على و ام ایمن یشهدان بذلک» (۶)؛ «على و ام ایمن به این امر (بخشش فدک) شهادت می دهند.

و- مالکیت و قاعده ید

فاطمه زهرا علیها السلام در مناظرهای که با ابوبکر و عمر در قضیه غصب فدک دارد، درباره حق خود نسبت به فدک و مالکیت آن به قاعده «ید»؛ استشهد می کند و آنها را که خواستار شاهد و بینه بودند، محکوم می سازد. بنگرید: قالت : «الیست فدک فی یدی و فیها وکیلی و قد اکت غلتها و رسول الله حی؟ قال: بلی، قالت: قَلِمَ تسألانی فی البینه علی ما فی یدی؟» آن حضرت فرمود: آیا فدک در دست من نبود؟ و وقتی رسول خدا زنده بود، آیا نماینده من در آن نبود و من از غله آن نمی خوردم ؟ گفتند: آری، فرمود: پس چرا درباره آنچه در دست من بوده از من شاهد و بینه می طلبید؟! (۷)

ه-حرمت شراب

امیرالمؤمنین علیه السلام نقل می کند که فاطمه(س) فرمود: «قال لی رسول الله: یا حبیبة ابیها! کل مسکر حرام و کل مسکر خمر» (۸)؛ رسول خدا به من فرمود: ای محبوبه پدر! هر مست کننده ای حرام است و هر مست کننده ای خمر است. همچنین آن حضرت به نقل از پدر بزرگوارش فرمود: «من شرب شربة فلد منها لم تقبل صلاته اربعین یوما ولیلة» ۲۳ کسی که شراب بنوشد و لذت ببرد، نماز او چهل شبانه روز پذیرفته نگردد» (۹)؛

اینها همه نمی از یمی در بحث شئون علمی حضرت زهرا (س) است والا هر قلمی در توصیف آن بانو شکسته است!

مصادر تحقیق:

۱-طبرسی ، احتجاج ، ۱/ ۱۹۴.

- ۲- عوالم العلوم ، ۱۱/۳-۶۲۵-اريلي ، كشف الغمه ۲/۴۹.
- ۴- طبيرسى ، احتجاج ، ۱/۱۹۵-۵-عوالم العلوم ، ۱۱/۴۳۶.
- ۶- طبيرسى ، احتجاج ۲/۵۸.
- ۷- مستدرک الوسایل ۱۷/۳۹۹.
- ۸- طبيرى ، دلائل الامامه ، ص ۳ .